

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ВИХОВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ**

Інститут класного наставництва – новий етап у роботі сім'ї та школи

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
23 березня 2017 року**

УМАНЬ – 2017

УДК 37.064.1(06)
ББК 74.205я 43
І-41

Відповідальний редактор:

Макарчук В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри виховних технологій та педагогічної творчості Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Редакційна колегія:

Безлюдний О. І. – доктор педагогічних наук, професор, ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Сокирська В. В. – кандидат історичних наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародного співробітництва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Якимчук Б. А. – кандидат психологічних наук, професор, декан факультету початкової освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Добридень А. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Коломісць Н. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Резніченко І. Г. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри виховних технологій та педагогічної творчості Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Дзюбенко І. А. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри виховних технологій та педагогічної творчості Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Житнухіна К. П. – викладач кафедри виховних технологій та педагогічної творчості Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рецензенти:

Комар О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Муковіз О. П. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету початкової освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 9 від 23 березня 2017 р.)*

І-41 Інститут класного наставництва – новий етап у роботі сім'ї та школи : зб. наук. праць за матеріалами Всеукраїнської наук.-практ. заочної конференції, 23 березня 2017 р. / відп. ред. В.В. Макарчук. – Умань : ФОП Жовтий, 2017. – 116 с.

До збірника увійшли тези учасників Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції, в яких науковці розглядають актуальні питання проблеми класного наставництва як нового етапу в роботі сім'ї та школи, висвітлюють результати наукових досліджень у галузі педагогічних наук.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 37.064.1(06)
ББК 74.205я 43

© Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини, 2017

У статті розглянуто значення використання художньої літератури класним наставником для оптимізації стосунків сім'ї з розумово відсталими дітьми-підлітками.

Ключові слова: класний наставник, література, розумово відсталі діти-підлітки, сім'я, функції класного наставника, функції літератури.

Кравець Ніна Павлівна

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри психокорекційної педагогіки

Національного педагогічного університету

імені М. П. Драгоманова

ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ КЛАСНОГО НАСТАВНИКА НА ОПТИМІЗАЦІЮ СТОСУНКІВ СІМ'Ї З РОЗУМОВО ВІДСТАЛИМИ ДІТЬМИ-ПІДЛІТКАМИ

Постановка проблеми. Успіхи школи щодо вирішення завдань навчально-виховного процесу значною мірою залежать від участі в ньому сім'ї. Особливо загострилося це питання у зв'язку з негараздами в сучасному суспільстві, що негативно впливають на матеріальний стан багатьох сімей, відволікаючи батьків від належного виховання дітей, зокрема розумово відсталих підлітків. Перед класними наставниками постало питання оптимізації стосунків батьків з даною категорією дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних розумово відсталих підлітків все більше проявляються мнемічні аддукції – залежність від телефону, Інтернету та зниження, збіднення соціальних зв'язків, відхід у віртуальний світ, що знижує якість їхнього навчання, поведінки й соціалізації. Ф. Зотова, А. Прихожан звернули увагу на підліткову тривожність, яка призводить до розриву сімейних стосунків, заважає підліткам не лише успішно соціалізуватися у суспільстві, а й навчатися у школі [1, с. 3]. Вихід зі становища певним чином забезпечує переключення підлітків від оперування аудіовізуальними засобами на читання художньої та науково-пізнавальної літератури з паперових носіїв – книг. Навчально-виховний і корекційно-розвитковий вплив літературних творів на розумово відсталіх учнів розглянуто в роботах А. Аксьонової, Н. Кравець, Р. Лалаєвої, М. Русецької та ін.

Мета статті полягає у висвітленні ролі класного наставника в оптимізації стосунків батьків з дітьми підліткового віку шляхом залучення дітей до читання літератури.

Виклад основного матеріалу. Проводячи дослідження щодо визначення ролі класного наставника у оптимізації стосунків батьків з розумово відсталими дітьми підліткового віку, ми керувалися положенням про те, що лише спільними зусиллями школи та сім'ї можна виховати особистість. Певним чином досягається це завдяки впливу на підлітків-читачів творів художньої і науково-пізнавальної літератури.

Проте вивченню особливостей діяльності класного наставника щодо використання літератури з метою оптимізації стосунків батьків з розумово відсталими дітьми підліткового віку приділяється незначна увага. Між тим, класний наставник у тріаді: *класний наставник – батьки – дитина* виконує різноманітні функції: організаційна, корекційна, стимулювальна, виховна, розвиткова, діагностична, прогностична, регулювальна, просвітницька, превентивна. Зважаючи на це, ми запропонували наставникам насамперед організувати зустріч з батьками для проведення анкетування щодо визначення стосунків батьків з дитиною, зокрема стан атмосфери у сім'ї; ставлення батьків до розумово відсталого дитини: змирилися з діагнозом; приймають дитину такою, яка є; надіються на виправлення як фізичного, так і психічного стану дитини; обожають дитину та не реагують на вчинені нею порушення поведінки; працюють з дитиною, намагаючись коригувати властиві їй розумові, поведінкові й фізичні порушення; звертаються за допомогою до медиків, психологів тощо.

Враховуючи отримані дані, наставники знайомили батьків з особливостями психофізичного та психосоціального розвитку підлітка, які проявляються в структурі особистості, в міжособистісному спілкуванні та з особливостями розвитку й фізичним станом їхньої дитини зокрема, що змінюється на різних уроках та в позаурочний час. Увагу акцентували на доцільності превентивного виховання у сім'ї з метою організації змістового дозвілля родини з дитиною, попередження підлітком порушень норм моралі. Також, зважаючи на функції літератури: корекційна, пізнавальна, виховна, естетична, розвиткова, етична, інформаційна, класні наставники виявляли читацькі інтереси учнів-підлітків та рекомендували батькам дізнатися, про що бажають читати їхні діти, які твори краще читати кожній дитині,

Результати проведеного нами дослідження з метою вияву читацьких уподобань розумово відсталих підлітків 7–9 класів свідчать, що 12,5 % респондентів виявили бажання читати про природу, тварин; 12,5 % дев'ятикласників – про кохання, з них 8,9 % дівчат і 3,6 % хлопців з діагнозом «синдром Дауна». Про науку (вказували конкретно: філософія, історія) бажали читати 5,4 % школярів восьмих і дев'ятих класів. Під впливом друзів із масової школи, засобів масової інформації, знайомих – 5,4 % респондентів виявили бажання читати «про Гаррі». Також вивчали наявність у родині літератури для домашнього читання підлітками. Лише у 63,9 % сімей була наявна дитяча література, переважно вітчизняні й зарубіжні народні та літературні казки і оповідання про дітей. Проте незважаючи на наявність літератури, 48,2 % школярів її не читали; крім того, у 87,4 % сімей батьки не цікавилися читанням дітей.

Також звернули увагу на роботу класного наставника в інклюзивному класі. Насамперед радили організувати творчу ініціативну групу в сфері міжособистісного спілкування батьків дітей з типовим розвитком і батьків дітей з порушеним розвитком, щоб підлітка з особливими освітніми потребами (зокрема й розумово відсталого) толерантно сприймали як діти з типовим розвитком, так і їхні батьки. Організація літературних вікторин, ранків, інсценізація уривків прочитаних творів забезпечить неформальні зустрічі з

усіма батьками дітей класу і дасть змогу встановити тісний контакт як між сім'ями, так і дітей одне з одним.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, класним наставникам необхідно оптимізувати роботу з батьками розумово відсталих учнів щодо організації домашнього дитячого читання. Насамперед заохочувати творчу, управлінську ініціативу батьків, надаючи їм інструктивно-методичну допомогу щодо наведення толерантних стосунків родини з дитиною взагалі та відносно дитячого читання зокрема. Для цього варто проводити індивідуальну роботу як з сім'єю, так і персонально з кожним із батьків. На засіданнях батьківського комітету, класних зборах навчати батьків аналізувати свою роботу з дитиною, щоб приймати конкретні рішення та виконувати їх.

Тому батьки повинні використовувати значний, насамперед, виховний потенціал дитячої художньої літератури й обговорювати з дитиною те, про що вона читає, разом робити висновки. Класний наставник має цікавитися, як батьки враховують його поради щодо організації дитячого читання, давати поради в разі невдач. Спільні зусилля наставника та родини допоможуть розумово відсталому підлітку пройти складний період формування особистості.

Подальша робота передбачає організацію спецсеминарів з класними наставниками щодо проведення спільних батьківсько-дитячих читацьких конференцій.

Список використаних джерел:

1. Зотова Ф. Р. Сравнительный анализ школьной тревожности учащихся школ разного типа / Ф. Р. Зотова // Школьные технологии. – 2004. – № 5. – С. 163–168.
2. Кравець Н. П. Учитель – організатор і керівник розвитково-корекційного навчання учнів допоміжної школи / Н. П. Кравець // Дефектологія, 2001. – № 3. – С.18–22.
3. Прихожан А. М. Тревожность у детей и подростков: психологическая природа и возрастная диагностика / А. М. Прихожан. – М. : НПО «МОДЭК», 2006. – 304 с.